

SVOBODNA SLOVENIJA

XXXIV (28)

Stev. (No.) 14

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

3. aprila 1975

Beg narodov

Če se ozremo stoletja nazaj v zgodovino človeštva, ne bomo mogli najti premikov prebivalstva iz političnih razlogov v takih razmerah, kakor se to dogaja po drugi svetovni vojni. Preseljevanje tkim. barbarskih narodov, ki so podrlj moralno propadajoči rimski imperij, so narekovali, danes bi rekli: gospodarski razlogi, bežanje množic prebivalstva pred pohodi Džingiskana ali Turkov je bilo posledica strahu pred fizično krutostjo teh divjaških, sfanatiziranih osvovjevalcev. V moderni zgodovini civilno prebivalstvo niti v prvi niti v drugi svetovni vojni ni zapuščalo svojih domov in domovin pred osvovjevalnimi vojaškimi oddelki, v zavesti, da jim bo na zunaj še tako krut okupator, kakor so bili v Evropi fašisti in nacisti, v Aziji pa japonski militaristi, v mejah mednarodnih določil in dogovorov pustil, dasi do skrajnosti okrnjen, pa vendar minimalni življenjski obstoj.

V bistvu zločinski komunizem pa še ta red v neredu človeške zgodovine v kali zatre.

Konec druge svetovne vojne, ko so se komunistični režimi v vzhodni Evropi s pomočjo sovjetske rdeče armade vsidrali v do takrat svobodnih narodih in državah, je pomenil začetek največjega preseljevanja narodov v zgodovini — iz političnih razlogov. Pred 30 leti je to dramo doživljal tudi slovenski narod. Komunistična gverila ni imela izgleda za uspeh na ozemlju Jugoslavije, dokler ji ni direktno priskočila na pomoč sovjetska rdeča armada. Tako se je godilo komunističnim gverilam kjer koli v Evropi. Po naravi si narod in posamezniki nikdar prostovoljno ne dovolijo potepati svobodo. Zato so doslej, in še vedno povsod komunistične gverile iščejo oporo od zunaj, iz Moskve in Pekinga.

Beg tisočev Slovencev leta 1945 pred komunističnim nasilnikom je bil beg enega izmed evropskih narodov v svobodo. Poljaki, Čehi, Slovaki, Madžari, Romuni, Srbi, Hrvati, Ukrajinci, Rusi, Bolgari, Estonci, Letonci, Litvanci, Albanci, vsi, ki jim je grozila sovjetska rdeča armada, so pred njo in njenimi domačimi janičarji bežali v svobodo na Zahod; pred komunističnim režimom, ki zatira slehernemu človeku najdragocenejšo vrednoto — svobodo.

Trideset let pozneje smo priče ponavljanju zgodovine, tokrat v jugovzhodni Aziji. Več kot milijon mož, žena in otrok v Južnem Vietnamu panično beži pred domačimi komunističnimi gverilci, ki z zunanjo pomočjo iz Severnega Vietnama in Moskve prodirajo proti jugu. Več kot milijon ljudi, ki so doslej živeli v revščini, beži kljub revščini in v svo revščino na jug pred „osvoboditelji“. Paradoks, dokler ne ugotovimo, da ne bežijo zaradi materialnih dobrin, ki jih zanje tudi na tujem ne bo, temveč zaradi svobode, ki je doma več ne bo. Ne vera, ne družbeni položaj, ne socialne razmere ne igrajo vloge v odločitvah milijonov ljudi, kadar jim gre za ta najdragocenejši naravni dar, za svobodo.

A prav tako, kakor pred 30 leti, ko smo bežali mi in toliko milijoni pred komunizmom v Evropi, tudi danes, po tolikih izkušnjah, svobodni del sveta — ki, vsak dan bolj ugotovljamo, nima prav nobene lastne zasluge, da je še svoboden — ta svobodni del sveta vso tragedijo jugovzhodne Azije hladnokrvno opazuje in misli le — nase: kako se bo prilagodil „novemu stanju“, da bo zase potegnil čim več koristi.

Kakor slep je, da ne vidi, kako mu komunizem vrv vedno bolj zapleta okoli vratu, kakor mu je cinično napovedal v obraz že pred desetletjem takratni blebetavi sovjetski mogotec Hruščov. Kakor slep je, da ne vidi, kakšno koristno budalo igra v tej drami, ko obsoja n. pr. čilski vojaški režim, ki je imel pogum ostreti se komunističnih verig, molči pa nad teptanjem vseh mednarodnih pogodb in določb in vseh človeških pravic povsod, kjer koli komunizem spusti železno ali bambusovo zaveso na tla.

V tej tragediji jugovzhodne Azije se sedaj oči vsega sveta ozirajo v ZDA. Dasi so nemalo odgovorne zasedanje

Komentarji s Koroške o volitvah

Na tem mestu smo v našem tedniku v informacije našim bralcem obširno poročali o pripravah na koroške deželne volitve in o razmerah, ki so vladale tam, tako med našimi koroškimi rojaki in pri Nemcih. Poročali smo tudi obširno o rezultatu volitev in ga komentirali ter o posledicah, ki ga bo imel za nadaljnji razvoj slovenskega narodnega vprašanja na Koroškem.

Poročila in komentarji pred in po volitvah na Koroškem so bila objavljena tudi v drugem slovenskem zdamskem tisku, predvsem v clevelandski Ameriški domovini, tam izpod peresa Janeza Gruma. Te komentarje je v Buenos Airesu ponatiskoval štirinajstnevnik Sij slovenske svobode ter je bila Koroška Enotna Lista v njih predstavljena kot „ljudska fronta“.

Naši komentarji o ozadju priprav in volitev samih ter o rezultatu so se bistveno razlikovali od prej omenjenih. Uredništvo je v zvezi s tem dobilo več pisem od koroških rojakov, ki so sami vpleteni v slovenski koroški politični razvoj in ki ga od blizu zasledujejo in doživljajo. Ugotovili smo, da je bilo naše gledanje na slovenske politične koroške razmere pravilno, kakor sledi tudi iz odstavkov iz dveh pisem, ki jih spodaj ponatiskujemo.

Iz prvega pisma, datiranega 21. marca:

Zadnje čase sem bral tako čudno skrivljena poročila o Koroški. (n. pr. Sij, Grumovi članki v AD), dalje razna pisma in tudi vprašanja, da se mi zdi potrebno, da vsaj malo pojasnim razmere. To je moje gledanje na stvari. Naša koroška politika je nujno zvezana z narodnim obstojem, deloma z ideologijo.

Najprej te naše razburljive volitve: mi vsi (pod „mi“ mislim slovensko in krščansko čuteče, takozvano desnico) smo bili za samostojen slovenski nastop. Nemške stranke so Slovence požirale. Največ Slovencev je bilo pri socialistih, ki so prej veljali za zmerne, pa so tembolj omrežili naše ljudi, zlasti izobražence, kakor pajek in iz te mreže se skoro niso rešili več; tam so se čutili varne, pri miru, niso bili izpostavljeni Slovenci. Toda prav tem so dali socialisti razne naloge in jih tako ohromili.

Za slovensko listo smo bili navdušeni: vsaj enkrat naj se pokaže, kdo še slovensko čuti in za narod žrtvuje! Nosilec liste dr. Pavle Apovnik nas ni motil, četudi je podpredsednik ZSO (torej slovenske levice) in pri socialistih. Je gotovo trezen in stvaren politik, toda le politik in nikak ideolog. Vsaka njegova izjava je kot pribita. Najmanj je za kak komunist. Da bo za njim desnica, ki res slovensko čuti, je bilo gotovo, toda pridobiti so hoteli levice, ki je sicer v socializmu. Dr. Apovnika rešpektirajo Slovenci in Nemci.

Za volitve se je začelo pri Slovencih tako organizirano in navdušeno delo, kot še nikoli do sedaj. Čutili smo kot pomlad, prebujenje, termometer narodne zavesti se je močno dvigal. Zlasti mladina, tudi dijaki, so požrtvovalno delali. V tem silnem zagonu je večina preveč upala. Jaz nisem bil tako optimističen, da bomo dobili poslance. Dobil smo 6310 glasov, za poslance manjše še 1.500 glasov. Kdor pozna tukaj razmere, kako strahoten pritisk je bil od nemških strank, kakšna grda, hudotna propaganda in predvsem ta položaj od Nemcev odvignega človeka, ta ve, da je bil marsikje tisti, ki je volil KEL (koroška enotna lista), pravi junak!

stanje na svetu pa nikakor niso edine, ki naj bi za to odgovarjale. Kanada, vsa Zahodna Evropa, Japonska, ki se kopljejo v gospodarskem blagostanju, vse previdno molčijo, se nočejo kompromitirati. Enako postopata latinska Amerika pa Afrika. ZDA naj bi vse reševale, dokler gre. Svobodni svet, kakor kaže, izgublja smisel za kaj več kakor za materializem. Potreben je temeljitega pretresa, popolnega preroda. Dokler tega ne bo, bodo še milijoni ljudi morali bežati.

Ki žrtvuje, da je zaničevan, bojkotiran, garjeva oveca, „windischer Schwein“ (vindišarska svinja), „čuš“, komunist, ki naj gre k Titu itd., itd.

Iz drugega pisma, z datumom 22. marca:

Najbolj se je KEL uračunala pri Nemcih. Delala je propagando tudi nemško, da bi pridobila Nemce, ki niso zadovoljni s svojimi strankami. Računali so na „solidarnostni komite“, toda ni bilo prav nič. Nемеc je Nемеc in ne bo nikoli dal glasu za Slovence (razen junaka kor. umetnika dr. Wernerja Berga).

Važno pa se mi zdi tole: *Ali je res KEL po zgledu ljudskih front?* (Grum) Dr. Apovnik in z njim KEL so delali propagando le pozitivno, nikogar niso napadali. Toda slovenski komunisti, seveda v avstrijski kom. stranki, so tako agitirali proti KEL, da je ob koncu prišlo do trčenja in je Naš Tednik napadel komuniste. Zdi se mi nekaj najbolj pozitivnega pri volitvah, da je prišlo do razčiščenja in preloma med našo listo in komunisti. Dalje vem pozitivno, da je bila Ljubljana proti KEL, samostojni slovenski listi (prav narobe od Grumovih pisanj). Zakaj je potem dr. Zwitter predsednik ZSO, avtoritativni ljubljanski zastopnik, priporočal bolj komuniste in skrivaj delal proti KEL? Drugo pozitivnost teh volitev: dr. Zwitter je izgubil vso veljavo, levica je povsem v kotu, drži ga le Jugoslavija in njen denar. In še to: Avstrijska KP je še bolj propadla: dobila je komaj 6.130 glasov, torej manj kot KEL!

Če smo torej vsi zavedni Slovenci in če so vsi slovenski duhovniki tukaj že v „Ljudski fronti“ in vodeni po Ljubljani, pa le Bog pomagaj.

Polno je še problemov in vprašanj in čudne koroške zamotanosti. Marsikaj tudi meni ni všeč: izključno gledanje rešitve po Jugoslaviji, le hvaliti, kar je tam, izključevanje vsega slovenskega življenja po svetu, preobestnost mladih in neizkušenost politikov itd. Toda imamo tudi veliko pozitivnega, pa morda o teh rečeh kdaj drugič (tudi odstranitev dr. Inzka in dr. Vospernika itd.)

Svet slovenske skupnosti na Goriškem

V četrtek 13. marca se je sestel svet Slovenske skupnosti na svoji prvi redni seji. Sklical in vodil jo je najstarejši član sveta Ivan Prinčič, ki je v uvodnih besedah poudaril izredni pomen sestanka ter izrazil željo za plodno in uspešno delo sveta in celotne Slovenske skupnosti v obrambi vseh nacionalnih in socialnih interesov slovenske manjšine na Goriškem.

Na dnevnem redu so bile volitve predsedstva in tajništva. Za predsednika sveta je bil izvoljen dr. Andrej Bratuž, za podpredsednika pa prof. Rado Bednarik. Poleg predsednika sveta sestavljajo tajništvo še: politični tajnik dr. Karel Brešan, za propagando in tisk Emil Valentičič, za mladino, šolstvo in kulturo dr. Vladimir Šturm, za socialno in gospodarsko področje Roman Di Battista.

Pod vodstvom novoizvoljenega predsednika dr. Andreja Bratuža se je razvila stvarna debata. Svet se je odločno zavzel za ustanovitev enotnega šolskega okrožja, ki bo edino uspešno zagovarjalo koristi slovenskega šolstva. Svet je razpravljal o problemih mladine in s tem v zvezi z zadovoljstvom ugotovil, da se mladina aktivno udeležuje pri prenosni slovenske politične organizacije, kar je jasno razvidno tudi iz pisma, ki ga je Slovensko akademsko društvo (SKAD) poslalo svetu Slovenske skupnosti.

Svet se je odločno zavzel za povezavo s Tržaško, Beneško Slovenijo in Kanalsko dolino in predlagal odboru, naj deluje za čim tesnejšo povezavo vseh Slovencev in deželnem merilu.

V debato je posegel član sveta dr. Drago Štoka, ki je poročal o svoji intervenciji v deželnem svetu v prid sloven-

Nos falta el amor

Algunos pensamientos del cardenal Antonio Caggiano que los pronunció en la homilía del Domingo de Pascua:

„¿Qué nos falta en esta tierra bendita cuyo suelo sembró Dios con todas las riquezas que podrían llevar el bienestar a todos los hogares de nuestro pueblo?“

„Pensando en los causas profundas y últimas podría decirse que nos falta una sola cosa: el amor. Sí, nos falta ese amor que Jesús pidió para nuestros hermanos, para nuestros conciudadanos, para nuestra familia y también para la sociedad civil que es nuestra Patria.“

„¿Por qué se odia, se asesina y se destruye respondiendo orgánicamente a un plan que intenta la implantación de un régimen materialista? ¿Por qué, en momentos tan difíciles, hay quienes especulan creando un desabastecimiento para aumentar los precios con gravísimo perjuicio de nuestro pueblo?“

„Si, nos falta amor, y por eso también se ha perdido, en buena parte, el sentido y la alegría de producir más, pensando en el bienestar general como fruto del trabajo personal. ¿Por qué se trabaja a desgano y se interrumpe con frecuencia el trabajo causando graves consecuencias sociales?“

„¿No es, acaso, cierto que el derecho sagrado de huelga en defensa del salario y de los derechos del trabajador se utiliza también ahora como arma de ataque y de protesta con graves perjuicios para el país?“

„Si, nos falta amor. Si lo hubiera ¿serían posibles tantas injusticias con las masas populares que soportan los aumentos abusivos de precios de un día para otro?“

„Ven, oh Señor Jesús, ayúdanos con tu gracia. Libranos de la indiferencia y la inacción. Que tu amor nos una en el esfuerzo fraternal, para salvar a nuestra patria argentina del odio que intenta desterrar de nuestro suelo el nombre de Dios y de su ungido Cristo Jesús con el materialismo.“

„¡Aleluya! El Señor resucitó, como lo dijo.“

„¡Aleluya! El Señor resucitó verdaderamente.“

Dvajsetletnica SKAD-a v Gorici

V nedeljo, 16. marca, je bila v Katoliškem domu v Gorici proslava dvajsetletnice ustanovitve Slovenskega akademskega društva (SKAD). Slavnost je začela predsednica SKAD-a dr. Marilka Korsič Cotar, ki je v uvodnih besedah med drugim dejala:

„Dela je vedno dovolj in k njemu so poklicani vsi, ki jim ni edini cilj samo študijsko in poklicno delo, ampak čutijo potrebo, da bi žrtvovali del svojega časa v nesebičnem in materialno nepoplačanem trudu za kulturno rast slovenskega človeka. V posredovanju svojih zmožnosti in svojega znanja tudi drugim bi moral intelektualci neprestano iskati notranjo bogatitev. Da lahko ostane društvo čvrsto v svojem delovanju, pa smo potrebni vedno novi ljudje. Novi člani so kakor vir, ki ne dopusti, da bi društveno življenje splahnelo,“

ampak ga vedno pozivlja z novimi močmi in idejami.“

Potem ko je predsednica podala pregled delovanja društva v 20 letih, je sledilo branje čestitk, ki so jih društvu poslali primarij psihiatrične bolnišnice v Begunjah dr. Jurij Zalokar, Slovenska skupnost v Gorici in uprava Katoliškega doma. Osebnost SKAD-u čestitali dr. Damjan Paulin v imenu ZSKP, ki je društvu poklonilo tudi šopek cvetja, Marija Breclj v imenu SKK iz Trsta, deželni svetovalec dr. Drago Štoka pa je prinesel pozdrav s Tržaškega.

Z izredno veliko zbranostjo so prisotni nato sledili koncertu in recitalu, ki sta dala proslavi poseben umetniški pečat. Recital Kosovelovih poezij je z občutenim igralskim talentom podala gledališka umetnica Bogdanka Bratuževa. Izbor je obsegal pesmi o Krasu, o materi, poezije iz Integralov in pesmi Balada ter Gorečka.

Gosta iz Slovenije, sopranistka Ileana Bratuž-Kacijanova in basist Jože Stabej sta ob spremljavi pianista Igorja Dekleve izvedla samospeve Bori in Golobčki Brede Ščekove, če na poljane rosa pade in Božji volec Benjamina Irvavca, Kam, Deležka tožba in Postrv F. Schuberta, Čarovnik in Svarilo W. A. Mozarta, v krstni izvedbi Kako lepo in Slavčki Vilka Ukmarja, Kaj bi jaz tebi dal Marijana Lipovška, Na Gorici na placi Pavleta Merkuja, Domišljavec, Pozabljen, Kozel, Seminarist in Bolha Modesta Musorgskega. Bilo bi odveč govoriti o umetniškem užitku, ki so nam ga posredovali priznani umetniki. Ob koncu je odbornica društva povabila vse prisotne na zakusko v malo dvorano.

Med udeleženci so bili vidni predstavniki kulturnega in političnega življenja: pisatelj Alojz Rebula, pesnik Vinko Beličič, predstavnik Slovenske prosvete iz Trsta Mariju Maver, časnikar Dušan Cerne, prof. Arduino Cremonesi iz Vidma, vsi nekdanji predsedniki SKAD-a, številni člani in starešine, pesnica Ljubka Šorli, slikar Hijacint Jussa, ki je razstavljal svoja dela v atriju Katoliškega doma, predstavniki Slovenske skupnosti iz Trsta in Gorice dr. Drago Štoka, Marija Ferletič, dr. Damjan Paulin, dr. Rado Bednarik in drugi. Med gosti so bili tudi profica Nicoletta Coronini, ga. Marija Bogataj in prijatelji društva iz Rima in drugod.

Veseli nas, da je ta slavnost tako lepo uspela, saj so se na tak način vsaj nekoliko oddolžili vsem tistim, ki so v društvu delovali ali z njim sodelovali. Ne bi želeli, da bi sedaj obsedeli na opravljenem delu, pač pa da bi z novim navdušenjem stopili v tretje desetletje, iskali vedno novih oprijemov in da bi pot nadaljevali po začrtanih smernicah.

Prva seja odbora

V ponedeljek 17. marca se je sestalo na prvi redni seji novoizvoljeno tajništvo Slovenske skupnosti v Gorici, ki jo je vodil politični tajnik dr. Damjan Paulin.

No prvem mestu je bila razprava o slovenskem šolskem okraju (distretto scolastico). Slovenska skupnost se odločno zavzema za ustanovitev samostojnega slovenskega okraja, kar je že prišlo do izraza na prvi seji sveta. V ta namen bodo predstavniki Slovenske skupnosti podvzeli potrebne korake za pozitivno rešitev problema.

Komunistični pohod v Vietnamu

POZIVI NA POMOČ

Ofenziva komunistične gverile v Južnem Vietnamu, ki jo podpira redna severnovietnamska vojska, je v minulem marcu sprožila v Južnem Vietnamu val razkroja obstoječega režima v Saigonu. Komunistična vojska, ki je v celoti kršila mirovni dogovor, ki je bil predlaskim podpisanim med Južnim in Severnim Vietnamom, je v silovitem zaletu zavzela skoro dve tretjini Južnega Vietnama ter se iz področij, ki so padli pod komunistično oblast, vali blizu dva milijona beguncev proti jugu v še relativno varno področje okoli Saigona in mekonške delte.

Južnovietnamski komunistični gverilci so s pomočjo severnovietnamske redne vojske, zavzeli vrsto južnovietnamskih večjih in manjših mest in krajev, med njimi zgodovinski Hue ter veliko oporišče Da Nang, kar je povsem demoraliziralo več južnovietnamskih bojnih edinic, da so se predale nasprotniku.

Saigonska vlada je zaprosila ZDA, da so poslale vietnamske vode več ladij in prevoznih letal, s katerimi so pomagale evakuirati val beguncev, ki bežijo pred prodirajoči komunistični oddelki. Ti neusmiljeno napadajo reke beguncev vzdolž skoro neprehodnih cest in poti, ki se vijejo proti jugu ter je že stotine civilnih beguncev pod komunističnimi krogli in granatami izgubilo življenja.

V Portugalski vladi še več komunistov

PROTIKOMUNISTI V VOJSKI

Portugalska vojaška revolucionarna junta, ki ima trenutno vso oblast v svojih rokah, je preko svojega šefa grala, Goncalvesa objavila, da namerava ostati na oblasti najmanj tri do pet let. Goncalves je v intervjuju zahodnonemškemu dnevniku *Suddeutsche Zeitung* izjavil, da bo vojaška junta vladala Portugal tudi po volitvah v ustavodajno skupščino, ki so napovedane za 25. t. m. Na vprašanje, če je on komunist, je Goncalves odgovoril, da so člani vojaške junte „ob nastopu oblasti obljubili, da ne bodo raziskovali ideološko prepričanje drug drugega.“ Goncalves ni hotel zankati, da bi bil komunist.

Ob zadnji preureditvi portugalske vlade, ki jo je izvršila vojaška junta, je na ministrske položaje nastavila še več komunistov, kakor jih je bilo doslej v vladi, medtem ko je levičarsko ljudsko demokratsko stranko potisnila v ozadje. Vojaška junta je vlado razširila od 17 na 21 članov ter predstavlja koalicijo komunistov, socialistov in ljudske demokratske stranke. Dosedanji socialistični zunanji minister Soares je bil imenovan le za ministra brez listnice, zunanje ministrstvo pa je zasedel major Melo Antunes.

Vinko Beličič: Nekje je luč

V tržaški založbi Tabor je pesnik Vinko Beličič izdal drobno knjižico (str. 120) črtic, oziroma boljše — meditacije o razvoju in smislu dogodkov v Sloveniji v letih 1941—1945 pod naslovom *Nekje je luč*. Je to njegova deseta leposlovna izvirna knjiga, torej nekako jubilejna. Lepa žetev je to, žetev tihe, nedinamične sicer in neustrasne osebnosti in prav take poezije, toda lepo oblikovane besede, polne barvitosti, belokranjskega in kraškega pokrajinskega razpoloženja, pa tudi zlahke naznake obrnjene misli. Zadnja njegova prozna knjiga „Med mejniki“ (1971) je dodala tej meditativni prvini še prvino karakterne sodobnosti, tragično usodo človeka, ki nima doma, ki životari „med mejniki“, prostovoljni izgnanec iz domovine, pa ne priznan v tujini, v katere pokrajino se je že vrstel z vso dušo, katere državni zakoni pa grede mimo njega. O tej tragični usodnosti, ki jo je živeti slovenskega emigranta na Primorskem, je tedaj napisal nekaj svojih najboljših črtic.

Sedanja šesta prozna knjiga je smiselno in slogovno podobna zadnji, le da je obrnjena v preteklost in obuja misli na preživeto petletje 1941-1945 onstran državne meje v Sloveniji. Ob tridesetletnici našega emigrantstva je sedaj indirektno (ne v prvi osebi kot osebno doživetje, temveč v tretji osebi kot Apa Judnič) podal nekakšno „historiozofsko tezo“ o razvoju revolucije v Sloveniji, oz. v Beli Krajini posebej. Knjižica, ki obsega dvajset črtic, oz. silhuete, je razdeljena na dva enaka dela: v prvem,

Kriza je prišla do takega viška, da je saigonska vlada minulo nedeljo pozvala ZN za pomoč beguncem. Glavno tajništvo ZN na poziv ni takoj odgovorilo, ker ni vedelo, kaj ukrepati v brezupnem položaju, v katerem se nahajajo množice v Južnem Vietnamu.

Vojaški opazovalci razvoja v Južnem Vietnamu sedaj menijo, da se bo komunistični val moral kmalu vsaj za nekaj tednov ustaviti, ker da je bil njihov prodor prehitel, da bi mogel istočasno dovažati vojaštvu zadostno količino municije, hrane in drugih vojaških potrebščin. Na novo zavzetih področjih se bodo komunisti morali najprej utrditi, vojaško in kot oblast, če bodo hoteli nadaljevati pohod proti jugu in Saigonu iz varnega zaledja. Tako ugibljuje opazovalci, ki pa tudi menijo, da je morda severnovietnamska vojska sposobna kar nadaljevati s pohodom proti jugu in v nekaj tednih zavzeti tudi Saigon, s čemer bi bila usoda Južnega Vietnama zapečaten, če svobodni Zahod morda le ne bo interveniral, bodisi vojaško, kar je malo verjetno, bodisi politično. Vzporedno z Južnim Vietnamom gre namreč tudi za sosednjo Kambodžo ter tej sosednjo Tajsko in s tem za ves Indokitajski polotok ter za svobodo pomorske plovbe skozi singapursko ožino. Ta pa zanima v enaki meri ZDA in ZSSR, to zadnje zlasti v njeni tekmi s Kitajsko za vpliv na azijskem kontinentu.

Mednarodni teden

SAUDIJSKEGA KRALJA FAJSA-LA je pretekli teden ustrelil njegov nečak. Za novega kralja je bil takoj proglašen njegov brat Khalid, za prestolonaslednika pa njegov sin. Zdravniška komisija je ugotovila, da je ubijalec umsko popolnoma zdrav ter bo moral biti po muslimanskih zakonih usmrčen z istim orožjem, s katerim je ubil kralja Fajsala. Sovjetska uradna tiskovna agencija Tass je umor naprtla seveda ameriški CIA-i, ni pa razložila, zakaj naj bi CIA usmrtila Fajsala, ki je bil eden največjih severnoameriških privržencev med Arabci. Novi kralj Khalid je izjavil, da bo vodil notranjo in zunanjo politiko svojega ubitega brata.

EGIPČANSKI DIKTATOR SADAT je objavil, da bo Egipt v kratkem spet odprl suezki prekop za ladijski promet. Odprtje bo Egiptu stalo 270 milijonov dolarjev. Prekop je bil zaprt osem let. Ladjam z izraelske zastavo ne bo dovoljena plovba skozi prekop vse dotle, „dokler se Izrael ne bo umaknil z zasedenih področij.“ Ni pa Sadat pojasnil, če bodo druge ladje smele prevažati skozi prekop blago, namenjeno v ali iz Izraela.

FRANCOSKI MIN. PREDSEDNIK CHIRAC se je mudil na kratkem obisku v Moskvi, kjer je z Brežnjevom podpisal izjavo, da bosta ZSSR in Francija okreplili svoje napore za odjugo v mednarodnih odnosih predvsem v Evropi in da se bosta trudili, da bi uspela tudi evropska varnostna konferenca, s katero si hoče Moskva legalizirati svojo nadvlado nad evropskimi sateliti.

LON NOL, predsednik kamboške vlade, je minuli ponedeljek odletel iz Kambodže na potovanje v Tajsko, Indonezijo ter skozi Havaj v ZDA, kjer se namerava za stalno nastaniti. Lon Nol se je odločil za prostovoljno izgnanstvo „zaradi slabega zdravja“, dejansko pa odhaja iz političnih razlogov. Nekateri člani kamboške vlade in opozicija upajo, da jim bo možno po Lon Nolvom odhodu stopiti v stik s komunistično gverilo in z njo začeti pogajanja za premirje. Opazovalci dvomijo, da bi kamboški komunisti pristali na pogajanja, zlasti ne po svojih zadnjih vojaških uspehih.

hoda glede razvoja na Portugalskem je dal pretekli teden severnoameriški zun. minister Kissinger, ki je časninarjem izjavil, da bodo „ZDA storile vse, da ohranijo dobre odnose s Portugalom, smo pa vzemirjenje zaradi razvoja, v katerem se more demokratski proces sprevreči v diktaturo, ki bo zavladovala nad vsemi strankami in ki ne bo več prijateljska do ZDA.“

Po diplomatskih kanalih pa so storile pri portugalski vojaški junti poizvedovalne korake ZDA, Anglija in Zahodna Nemčija v svojstvu članic NATO, kjer je včlanjen tudi Portugal.

njevem smislu: malo realnega dogodka, pa ta ovit v pesniško občutje celotne podobe. V teh silhuetah občutimo zlom države, in tedanji kaos, nato umik pred okupatorjem, pa zbiranje prvih partizanov, selitev Kočevarjev na štajersko in štajerske v Srbijo, ter začetek bratomornega ubijanja. „Komunizem dviga glavo, ko je naš narod najbolj na tleh... dve bremen — zasedbe in revolucije — naš narod ne bo prenesel.“ Obsoja Ehrlichov umor, spominja se prisrge njegovih stražarjev... ustvarjajo se fronte... z molitvijo in prisego... Apa z ženo se umakne v mesto in doma ostane mati, ki doživlja laško ofenzivo in polagoma dogori za velikonočno Alelujo.

Drugi del ima pomembno ime *Drevesnica*, to je: Bela Krajina je postala drevesnica za partizanstvo, kjer so rastle v miru nove mladike — mobiliziranci — v novo partizansko vojsko. Te silhuete niso več intimno osebno doživete, to se vidi, in zato se mi zdi, da je Beličič ustvaril drugega posrednika za svojega „Poročevalca“, ki se odslej ozira tudi na pismene vire in statistične podatke. Iz pogovorov med dekanom Bitnerjem in kaplani zvmemo razvoj razkrajanja slovenske skupnosti po krivdi partizanov. Predoči nam uničenje prve legionarske postaje v Suhorju in Semiču... predstavi prof. Ovna in kaplana p. Norberta in njih mučenja, pokol cigánov, sploh: ljudstva med dvema kamnoma — partizanstvom in ofenzivami okupatorjev. Opravičljive besede ima za nastop domobrancev, ki jih na sploh imenuje legionarje, čeprav se zaveda, da pomenijo nekaj „politični samomor“... toda pravico imajo — „še celo

„Vi delate na papirju, ki vse prenese, jaz pa delam na človeški koži, ki je čisto drugače sprejemljiva.“

Ruska carica Katarina II. francoskemu enciklopedistu Diderotu

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Po kratkem presledku, ki ga je Veliki teden naredil v političnem delovanju, se obeta sedaj zelo razmahniti na raznih področjih. Nekateri konkretni znaki potrjujejo te napovedi in ustvarjajo splošno mnenje, da se že začena novo svojevrstno politično obdobje leta 1975.

Eden izmed omenjenih znakov je gotovo izjava, katero je podal sindikalni peronizem v torek 25. marca. V tej izjavi so predstavniki CGT, vodje 62 (peronističnih) sindikalnih organizacij, pa tudi narodni in provincijski poslanec sindikalnega izvora izrazili svoje mnenje o delu vlade in o sedanjem političnem in sociogospodarskem položaju v državi. Izjava v splošnem izzveni v podporo in vdanost vladi, a med vrsticami je kaj lahko opaziti kritiko na določeno postopanje vlade, in zlasti na nekatere vladne funkcionarje, ki niso po godu peronističnemu delavstvu.

Te kritike „med vrsticami“ so bile omiljene zato, da ne bi ugled vlade preveč trpel. Zvedelo pa se je, da so omenjeni predstavniki izdelali in podpisali drug taje dokument, v katerem svoje kritike vladi jasno izražajo. V njem kritizirajo zlasti določene kroge v sferah gospodarskega ministrstva, in ministrstva za socialno skrbstvo. Poleg tega zahtevajo večjo udeležbo v vladi in zlasti nova mesta za svoje predstavnike v Parlamentu. V zvezi s tem naj bi sindikalisti znova zahtevali zase podpredsedništvo poslanske zbornice, katero trenutno zaseda demokristijan Busacca. Debatata je tudi o mestu namestnega predsednika senata, ki ga od avgustovske krize leta 1973 zavzema vodja ljudskih demokristijanov dr. José Antonio Allende, istočasno pa, ko zahtevajo večjo udeležbo v vladi, sindikalisti v omenjenem dokumentu kritizirajo tudi dejstvo, da „se vlada po doktrini“, to je, da justicializem ne prihaja do izraza v konkretnih ukrepih vlade in v splošni filozofiji vladanja. Dokument so sindikalisti naslovili na predsednico države, go. Mario Estelo Martínez de Perón, kateri ga bodo predložili v preučitev.

Gospa predsednica je prav to sredo (2. t. m.) pričela politiko dialoga za letošnje leto. Ta dan je sprejela v

SEVERNOAMERIŠKI PREDSEDNIK FORD je potrdil zun. ministra Kissingerja na vodstvu amer. zun. ministrstva za vso dobo do konca svoje predsedniške dobe, se pravi do januarja 1977. V Washingtonu se je šušljalo, da bo Kissinger izgubil položaj, ker mu je na Bližnjem vzhodu spodletela politika „postopne diplomacije“ med Arabci in Izraelom.

dožnost!“ — da si branijo življenja in se otepajo komunizma. Slišimo poročilo o umiranju na Rabu, o obveščevalni službi OF, o mitingih in o „septembrskem potresu“ l. 1943, Meditacija Pismo z meje pomeni Beličičevo zgodovinsko politično tezo, zakaj se je partizanstvo v Beli Krajini svobodno razvijalo v l. 1944, zakaj so propadli vsi naporu okupatorjev in domobrancev, da uničijo v njej partizanstvo in zakaj so se potem oni tako kruto maščevali. Seveda ta teza takoj pade, če se dokaže nemška zavestna toleranca te izjemnosti vse do samostojnega nastopa domobranstva, ki bi uničil na svojo roko partizanstvo. Jaltska konferenca je pripravila „skok partizanstva na konja, ovenčanega s perjanico oblasti.“ „Domobrantska vojska, obtežena z zaukazano prisego okupatorju, a obsojena pri diplomatski mizi, ker je njeno vodstvo ali ni znalo ali ni moglo opravičiti, si je ogrčeno mašilo ušesa pred nasveti, pozivi in pretinjanji iz tujine, naj se pridruži tistemu, s katerim je že četrto leto poznala samo obliko pogovora: orožje. Čakala je, da se bojnjo izurjena z vsem ognjem pridruži Zahodu, ko se bo izkreal na Reki, v Trstu, v Dalmaciji... Pričakovane izkrcanja ni bilo...“ (114). Ta drugi del vsebuje prav tako 51 strani in deset silhuete, ki pa so manj intimno poetične kot prvi del, toda bolj dokumentarne in stvarne, so že bolj poročila kot pesniške stvaritve, toda podane v lepem jeziku in s čustvenim okvirom. Literarno Epilog podaja gospodarsko uničenje Beie Krajine ter pokol domobrancev, ko je „OF s skrajno nepopustljivostjo in oblastiteljnostjo vodilne sile komunistične

avdienci vodje političnih formacij, ki delujejo v sklopu justicialistične fronte. Dva tedna za tem, 15. t. m. pa bo sprejela vodjo prve opozicijske stranke, radikala dr. Balbina. Od teh razgovorov si vlada kot opozicija mnogo obeta. Gotovo pa bo na poznejše razmere odločilno vplival izid volitev, ki bodo v provinci Misiones v nedeljo 13. t. m.

Volitve v Misionesu trenutno skrbijo vse stranke. Saj bo v njih podana sodobna usmeritev argentinskih volilcev. Ni sicer mogoče popoln prenos razmer v Misionesu na vso državo, a slične razmere lahko veljajo vsaj za večino argentinskih provinc v notranjosti države. Drugačen je položaj npr. v Buenos Airesu, ali pa v Córdoba. Kar se tiče misionjskih volitev je posebno važen razkol peronizma in sicer na levo in desno. Vladni peronizem nastopa ponovno skupaj s strankami, ki so povezane v justicialistični fronti. Proti njemu pa stoji novoustanovljena „Avtentična stranka“ (takoimenovani avtentični peronizem), ki združuje vse leve veje peronizma, od mladinskih formacij do upornega sindikalizma, in v tej provinci zlasti, filolevičarske kmečke organizacije.

Kakšno je medsebojno razmerje med tema formacijama, najbolj jasno pokaže govor notranjega ministra, ko je zaključeval svoj volilni obisk v Misiones. Ko je govoril o Avtentični stranki je dr. Rocamora dejal: „Ta agrupacija je izbrala pot marksizma; mi pa, ki smo justicialisti, smo izbrali pot in nauk krščanstva“. Tako je vladno gledanje na peronistični razkol v Misionesu.

Za konec še omenba gverile. Položaj v Villa Constitución se ni spremenil. Stavke se nadaljujejo, čeprav se z dneva v dan pričakuje kaka rešitev. Omenimo, da je v noči z nedeljo na ponedeljek 24. t. m. močna skupina kakih 60 gverilcev napadla policijsko postajo v Villa Constitución. Napad so orožniki odbili, a niso mogli ujeti nobenega od napadalcev. Javnost se preplašena sprašuje, kako je mogoče, da se na ozemlju, ki naj bi bil pod strogo kontrolo varnostnih organov, tako lahko pojavi in izigne 60 do zob oboroženih gverilcev. In še drugo vprašanje: kakšen bi bil izid, če ne bi vojska pravočasno onemogočila gverilskega gnezda v Tucumanu, in bi istočasno prišlo do izbruha prevratnih gnezd v različnih provincinah.

POIZVEDBA

Sestra Jakobina Lavrič, Maribor, bi rada kaj več vedela o življenju in smrti svojega brata Franca Lavriča (45let), ki je bil zaposlen v Ushuaia pri podjetju Semenera, od koder je dobila uradno poročilo, da je brat umrl. Če ga je kdo poznal in je morda imel z njim zvezo, prosimo, da sporoči upravni listi.

partije dosegla, da je nagnala nasprotnike v nehoten, za obče gledanje izdajalski položaj... in jih na sramotni oter postavljene zapečatila!“ Toliko tisočev pa nagnala v izgnanstvo. Zaključni pa Beličič s prepričanjem teh izgnancev: „Nismo se motili: domovino je doletela nesreča, ki smo se je bali.“ Ter z vero, ker je na slavalok komunistične zmage (s tem pomorom) padla senca in ostala na njem, ta „senca spričuje, da je nekje luč...“ Ta zadnji stavek je dal tudi naslov vsem tem liričnim pesniškim podobam in poročevalskim meditacijam.

Vrednost te pesniške proze Vinka Beličiča pa je tudi v tem, da je proti avtohtonskim tržaškim vodilnim pisateljem, kakor sta Boris Pahor in Alojz Rebulg, ki priznavata zgodovinsko nujnost in opravičeno osvobodilnega boja in gledata v Edvardu Kocbeku, tega boja pravo idealno podobo, o Kocbeku, poudaril, „da je osamljen izpil žolč poraza... da se je njegova podoba prihodnosti spočela s pesmijo in sanjami, pa končala s solzami srca“ to je: da je torej njegov ideal bil utopičen in je vodil v nesrečo. Pa tudi to, da je Beličič pokazal na Tržaškem velik pogum, ko je opravičil legionarstvo in podčrtal pravičen cilj protirevolucije, kar se vidi danes po posledicah zmage OF. Ali ni nekaj takega rekel tudi „izdajavec“ Velikonja: „V načelu se nismo motili, zmotili smo se v taktiki.“

Beličič ve, zakaj je ostal za vrati domovine in je to izrazil na pesniško-literaren način.

Knjiga je izšla v 500 izvodih.

Novice iz Slovenije

CELJE — Slovensko gledališče je uprizorilo v režiji Aleša Jana, Goethejevo dramo „Torquato Tasso“, ki jo je poslovenil Fran Albreht že pred mnogimi leti. Kritiki piše, da je delo najbolj zanimivo v svoji zunanji, sceniski izvedbi in v lučnih efektih. Igralci ga pa niso bili sposobni podati v ceremonialni a hkrati življenjski izvedbi.

LJUBLJANA — Partiji na ljubljanski univerzi se vedno pritožujejo, da so slovenski akademiki preveč oportunistični in „avantgarne sila“ (beri komunistična partija, op. ur.) zadeva vedno na pasiven odpor in na „monopolne skupine, ki skušajo ohraniti svoje položaje in privilegije in ne dopuščajo, da bi se to stanje kaj spremenilo“. Tako je dejal neki Iztok Winkler, ki je „sekretar komiteja univerzitetne konferenec Zveze komunistične partije Slovenije“ na sestanku 11. marca. Ta tudi pravi, da je večina študentov ljubljanske univerze preobremenjena z študijskim delom in da so v glavnem usmerjeni, da bi postali dobri strokovnjaki, kar „lahko koristi komurkoli in iz takih se najlaže porajajo birokratske in tehnokratske strukture“, prav malo pa jih zanima politična angažiranost. Prav zaradi tega je po Winklerjevem prišlo do demagoških poskusov ultralevičarskih študentov ter s pojavi anarhizma ter seveda s koalicijami teh sil z desnimi silami in to predvsem na filozofski fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Da bi take desviacije odpravili, so letos uvedli nove programe z novimi predmeti — marksistična filozofija, marksistična sociologija in marksistična politična ekonomija. Glavni problem pa je, da ni za te predmete — ustreznih učnih moči...

CELJE — V začetku marca je izšel petnajsti Celjski zbornik, z letnico 1973/1974. Zbornik je pomemben prispevek k slovenski znanosti in kulturi. Znani pisci obravnavajo razne panoge, med katerimi se zdi, da je najpomembnejši del zgodovinski. V njem poljski umetnostni zgodovinar Stanislaw Szymanski razmišlja o možnosti, da bi ponos Stare grofije — Celjski strop — slikal Marcin Teofilowicz. Szymanski se opira na dejstvo, da je ta poljski slikar deloval največ na Tirolskem in v Severni Italiji ter na slogovne prvine in podobnosti Teofilowiczevih del. Lojze Bolta piše o starokrščanskih bazilikah ob izsledkih v poznoantični naselbini na Rifniku nad Šentjurjem; novosti o dognanjih o starem celjskem Gradu iz XIII. stoletja pa seznanjata bralce Ivan Stopar in Tatjana Bergant.

SOSTANJ — V Velenjski občini se vedno bolj kažejo skrbi, ki nastajajo zaradi ugrezavanja zemlje. Na desnem bregu ob Paki v Sostanju ljudi resno skrbi, kaj bo. Zemlja se namreč počasi a nenehno ugreza zaradi kovanja lignita. Komuniste prav nič ne skrbi zaradi zrušitve cerkve, najbrž so celo veseli tega. Predstavniki velenjske občine je izjavil, da „sostanjska cerkev ni nikak

kulturni spomenik in freske niso stare niti nimajo vrednosti.“ Le eno fresko, ki so jo že „odkupili“, bodo namestili v etnografskem oddelku rudarskega muzeja.

JESENICE — Gozdni požari niso samo na Krasu, ampak o njih poročajo tudi iz drugih delov Slovenije. Tako je tudi 25. februarja prišlo do velikega požara pod Jelenkamnom. V slabi uri je ogenj zajel 20 hektarov gozda, ki ga je nad 100 gasilcev sicer kmalu pogasil; podras pa je potem tlela še vsa noč. Istočasno je prišlo zaradi malomarnosti še do požara na Soteski blizu Koroške Bele, kjer so ogenj pogasili do noči. Gasilci so imeli delo nekoliko olajšano, ker ni bilo vetra, drugače pa bi bilo delo dosti hujše, ker je zaradi sušne dobe vnetljivost zelo velika.

LJUBLJANA — Po uradnih poročilih se je položaj v kmetijstvu, ki naj bi bilo eden glavnih dejavnikov ustavitve inflacije, v preteklem letu precej poslabšal. Zlasti je kritičen položaj pri mesu, mleku in hmelju. Perutinarji so v zadnjem četrtletju izgubili ves dohodek, ki so ga ustvarili v prvih treh četrtletjih. Oblasti seveda pravijo, da neposredni kmetijski proizvajalci niso naredili vsega, kar naj bi bilo v njihovi moči: Svetovalci so jim na seji 11. marca, naj se bolj povežejo z znanostjo in industrijo, nikar pa naj ne iščejo odpomoči v višjih cenah...

Umrli so od 9. do 13. marca

LJUBLJANA — Frančiška Škof r. Bergant; Anton Prigore, polkovnik v p.; Ivan Podgorščak; Ljudmila Snoj r. Peruzzi (79); Anton Kovač, up.; Milka Kogovšek r. Zagradnik; Ana Južnič;

Justi Lavtičar; Anika Šimenc r. Jakšič, cvetličarka na Zalah; Branko Skale, mornar; Rozi Krvina r. Boncelj, up.; Leopoldina Povše r. Pir, 93; Frančiška Škerl r. Kovač; Dušan Čebobin; Pavla Predovič r. Česnovar, 75; Eneš Zupan; s. Celestina — Ana Selan, uršulinka.

RAZNI KRAJI — Janez Gregor, 3, 83, Zador; Franc Srakar, Čilnov Francej, Tomačev; Anton Lamu, up. šolski nadzornik, 93, Nova mesto; Franc Hribar, up., Kamnik; Alojz Čeh, Zervajci, 69; Anton Planinšek, 102, Mežica; Marko Hribovšek, gradb. inž. Dravlje; Vinko Oseli, peč. m. v p., Kranj; Ana Kramar r. Tomšič, Turjak; Frančiška Plesnik, Ljubno ob Savinji; Jernej Bergant, strojni inšp. v pok., Kranj; Stane Novak, Stožice; Franc Pogačnik, Bistrica pri Trziču; Martin Zveglj, mornariški oficir v p., Bleč; Terezija Trglavčnik r. Gradišnik, Maribor; Nace Markič, Trzič; Alojz Kanžar, up. rudar, Planina pri Sevnici; Janez Jakopič, Zlebe; Jože Drčar, up. Ribnica na Dol.; Ivan Rekar, komerc. v p., Kranj; Frančiška Grad r. Mihelčič (72), Petelinje; Janez Kolovič, žel. up., Šmarje; Marija Spuntr. r. Mahnič, Dekani; Anton Menart, Dol. Logatec; Dr. Jože Novak, odvetnik v p. (Majstrov borec), Hoče; Viktor Dimić, Vič; Dragica Kač, laborantka, Celje; Ciril Rant, up., Kamnik; Janez Brinovec, Trbovlje; Antonija Osredkar r. Gregorc (81), Mengeš; Ljuba Višnar r. Hekič, Mojstrana; Feliks Kovačič, Šofer, Idrija pri Bači; Kristina Mali r. Veretik, Sostro.

Pred uprizoritvijo Cankarjevega

Kralja na Betajnovi

Drugo leto 1976 bo stoletnica Cankarjevega rojstva. Spominske izdaje so že začele izhajati: tako veličasten album Vrhniko iz Cankarjevega časa in njegovih telesnih podob (fotografij) ter umetniških vpodobljenj (seveda ignorirajo ono Bare Remčeve na ovitku mojega Šopka Cankarjevih pisem!) Zato tudi vpriporitev tukajšnjega Slovenskega gledališča 18. aprila t. l. lahko štajemo med začetne proslave Cankarjeve stoletnice rojstva med nami, kar ji daje poseben pomen.

In poseben pomen ji daje tudi to, da so za to priložnost prireditelji izbrali njegovo dramo Kralj na Betajnovi (iz l. 1902). Ta velja za prvo socialno dramo v slovenski književnosti, za prvi spopad med „zatranci in zatiranci“, med začetnim socializmom in začetnim kapitalizmom pri nas, dramo, ki velja, na pr. Kreftu za „predhodnico poznejših velikih družbenih dogajanj“, to je: narodno osvobodilne revolucije. Toda na dramo se da gledati tudi drugače. In to zelo različno.

Je to Cankarjeva realistična drama, brez simbolov in sanjskih vizij, realna podoba iz „kmečkega življenja na slovenski vasi“, ko se vaški mogotec Kantor, industrialec, gostilničar, trgovec in

opekarnar hoče polastiti tudi vse oblasti v občini, ne samo županskega mesta, tudi poslanskega. Zato ne izbira sredstev: ubije bolnega brata, da podeduje obrat, in ustrelji tudi Maksa Krnea, nedoštudiranega študenta, fanta svoje hčere, ki mu punta delavce. Le tako more napredovati njegov kapital in z njim zvezana moč. Toda v trenutkih slabosti se boji izpovedati „svoj greh“, toda niti sodnik niti župnik mu ne moreta in nočeta verjeti, ter ga tako sama skoraj proti njegovi volji postavita na brezobzirno pot k oblasti „navzgor“. S terorjem in demagogijo zmaga pri volitvah in postane najmočnejša in najbolj spoštovana oseba v kraju, „kralj na vasi“, ki se mu vse klanja in se ga boji. Zmaga brezobzirnost, zločin, in zdaj ima Kantor pristo pot, da uveljavi v vsem svoj načrt, svojo voljo; lahko tudi v dobro „ljudstva“.

To je vsebina te Cankarjeve drame, ki je pisana popolnoma realistično, da je lahko vsakemu razumljiva, ali pa — nobenemu. Toliko je v njej polnega življenja, da se lahko najrazličnejše razumeva, komentira in vpriporja.

V tistih časih Cankarjevega bivanja na Dunaju, kjer je pisal dramo, je bil

SLOVENCİ V ARGENTINI

VELIKA NOČ V SLOVENSKI HIŠI

Obredi velikega tedna v slovenski cerkvi Marije Pomagaj so nad vse praznično potekali. Izredno velika udeležba rojakov, posebej na velikonočno vigilijo, ubrano petje „Gallusa“, vzorno branje beril in prinašanje darov zastopnikov posameznih okrajev, številna sv. obhajila in zbrana molitev so obrede še povzdignili. Bilo je tako lepo, kakor nekdanj v sami Ljubljani.

Obrede je ob asistenci dušnih pastirjev opravil delegat msgr. Anton Orehar. V pridigah je med drugim poudaril tele misli:

„Z obredi velikega tedna končujemo naše duhovne obnove — spravo z Bogom.“

Zahvalimo se mu za posvetitev sv. Rešnjega telesa in duhovništva ter prosimo, da bi bili vsega tega vedno bolj vredni. Po zgledu Jezusa, ki uči ljubezen pri zadnji večerji in izkaže sovražnikom na križu, se naučimo odpustiti njim, ki jim nismo pri sre, uredimo svoje misli, besede in ravnanje z bližnjim, da dosežemo namene svetega leta ter resnično urejeno življenje naše slovenske skupnosti. Ko premišljujemo krutost Jezusove smrti in verujemo, da je vse to trpel za grehe vsakega od nas, bomo resno vzeli sklepe duhovnih obnov, da ne bomo samo pustili greha, temveč v dobrem vsaj nekaj napredovali.

Na veliki petek molimo posebej za tiste, ki sovražijo Boga in Cerkev, saj je petina katoličanov po svetu v krajih, kjer je preganjajo. Molimo tudi za svoje brate in sestre po veri v domovini, da bi uživali polno svobodo svojega verskega udejstvovanja v pravem pomenu besede. Ob tridesetletnici odhoda od doma preverimo svojo zvestobo idealom, ki so nas peljali od doma, kar je imeo posledice izgube domovine, ki je vsakemu draga in do katere imamo danes pravico. Z milostmi, ki jih bomo dobili po molitvi, zlasti družinski, ter po zakramentih, bomo to zvestobo zlasti veri utrdili in ohranili ter tudi svetu upali oznanjati krutosti brezbožnega komunizma, posebej v deželi, v kateri živimo, ki doživlja toliko nesrečo nasilja in deželi pripravlja veliko nevarnost bodočnosti.

LETO ŽENE IN SLOVENKA

Pod tem naslovom pripravlja zveza slovenskih mater in žena za letošnjo sezono vrsto predavanj. Vršila se bodo — kakor že vsa leta — vsak zadnji četrtek v mesecu in sicer ob 17 uri v Slovenski hiši.

Položaj slovenske krščanske žene, njeno delo, miselnost, družina, zdravje in bodočnosti bo tvarina, o kateri bodo razpravljali predavatelji na teh sestankih. Radi izredne važnosti teh razpravljanj že danes lepo vabimo vse žene in dekleta, da se jih udeležujejo.

Prvo predavanje se bo vršilo dne 24. aprila ob 17 uri v Slovenski hiši.

Rojake vljudno prosimo, da moralno kot gmotno podprejo prizadevanja Zveze, saj le-ta služijo v prid vsej naši skupnosti.

moderen nemški filozof Nietzsche s svojim idealom „nadčloveka“, to je človeka posameznika, ki brezobzirno gradi svoj svet iz svoje silne volje in moči; le na takih izbrancih se ustvarja napredek in blagostanje v svetu, ko z njimi zmaguje, kar je močnega, in propada vse bolešno, življenja nezmožno, vse slabo, majhno in bêtežno. Ta nadčlovek sovraži krščansko etiko usmiljenja in enakosti in ne pozna razlike med „zlim in dobrim“, samo napredek, ki ga ustvarja le izbran človek iz svoje brezobzirne moči. Cankar se je dal večkrat vplivati od tega duha (Volja in nemoč), in prav Kantor je najvidnejša upodobitev iz tega nietzschejskega duha. Je lahko celo njega apoteoza: njegova moč in volja zmagata brez ozira na to, kaj je vzrok temu uspehu. V dramo zmaga amoralna brezobzirnost in — odprla se je pot v gospodarski napredek posameznika in občine.

Toda ali res zmaga? Cankarjev Kantor je, videti res tak nadčlovek, toda — kolikor bolj zmaguje, toliko bolj — propada človeško, etično. Odtuji si družino, ženo, hčer, in varovanka, uničuje ljubezen in je ni deležen, nima prijateljev, človeško je izoliran, vse se ga le — boji, ali svetohlinsko spoštuje, toda — sovraži. Ima oblast, nima pa človeške cene! Zanje strah in izgublja ljubezen! Ta pot vodi v — kapitalistično diktaturo. Toda pri Cankarju

ZAVETIŠČE DR. GREGORIJA ROZMANA

Ker se gradnja prvega dela Zavetišča dr. Gregorija Rozmana bliža h koncu, obveščamo vse rojake, ki bi imeli namen priti vanj, da se prijaviijo odboru pismeno na naslov: Asociación dr. Gregorio Rozman, Ramón L. Falcón 4153, Capital. V začetku bomo spregli le 8 oseb. Dogotovljenih bo prav toliko sob (vsaka z lastno kopalnico), jedilnica, kuhinja, ambulanta in stanovanje za sestre. Vsi prostori so centralno kurjeni. Z dograditvijo tega prvega dela pa naš cilj še nikakor ni dosežen. Na slednja stopnja (17 sob), za kar ponovno prosimo: brat, spomni se brata!

Odbor

SLOVENSKA VAS

Velikonočni sestane

V nedeljo, 30. aprila, ob 20 sta SFZ in SDO Slovenske vasi slavili veliko noč z že tradicionalnim vsakoletnim velikonočnim sestankom, ki ga je otvoril predsednik SFZ Cene Glinšek.

Za kulturni del tega večera je Marjan Adamič prebral Solženicinovo črtico „Velikonočna procesija“, ki jo je

Začetek ukrajinske fakultete

Tukajšnja filijalka Filozofske humanistične fakultete katoliške univerze papeža sv. Klimenta v Rimu je imela na cvetno nedeljo v prostorih pri uniatski katedrali na Ramon Falconu 3960 inavguralno predavanje novega šolskega leta. V Buenos Airesu se je mudil svetovno znani slavist prof. dr. Jaroslav Rudnicki s kanadske univerze, ki pa istočasno predava tudi na rimski ukrajinski univerzi. Na svoji poti iz Rima, se je ustavil v Bs. As. Ob 13h je odprl inavguracijo prof. Wasyluk, ki je najprej pozdravil predstavnika škofa dr. A. Sapelaka, predavatelja in vse občinstvo, ki je napolnilo veliko dvorano. Nato je dal besedo prof. Rudnickemu, ki je najprej prinesel pozdrave ustanovitelja kardinala Slipeja, nato je pokazal prvi izvod Italijansko-ukrajinskega slovarja, ki ga je sestavil starosta ukrajinskih znanstvenikov v emigraciji prof. Onackij, član Ukrajinske akademije še v domovini. Slovar bo izšel kot znanstvena publikacija tukajšnje filiale Nato pa se je spomnil smrti pokojnega vodje tukajšnje filijale, velikega znanstvenika prof. Bogdana Halajčuka, ki je umrl lani. Po počastitvi tega spomina je začel svoje predavanje o razvoju ukrajinskega jezika. O kodifikaciji in nekodificiranem, ki ga je za staro dobo šele treba rekonstruirati. Pod nekaj

za to priliko priredil Andrej Rot. Nato je duhovni vodja g. Janez Petek CM govoril o pomenu Kristusovega trpljenja in smrti in vstajenja za vse človeštvo in to zmago nad grehom primerjal z odrešeniško s človeškimi državni in zgodovinskimi zmagami in tako naredil temeljne razlike. Martina Koprivnikar je prebrala pesem „Jezusov Proces“ (Julia Green) in za konec so zapeli kitico pesmi „Jezus naš je vstal od smrti“.

V družabnem delu večera se je igrala med navzočimi igra s pirhi ob skrbno pripravljene zakuski, nato se je pa mladina vdala prosti zabavi.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Za letošnji Slovenski dan v Slovenski vasi — Lanus, na belo nedeljo, 6. aprila 1975, priporočamo in prosim:

1. Kdor ima narodno nošo, naj pride v njej na Slovenski dan!
2. Gospodinj, darujte pecivo in ga oddajte članom Slovenskega planinskega društva, ki bodo imeli na Slovenskem dnevu poseben štant!

3. Poskrbimo za veliko udeležbo, da se spoznamo in povežemo med seboj!

VPISOVANJE V TEČAJ SLOVENSKE ščine kasteljansko govorečim otrok od 6. do 12. leta bo v Slovenski hiši v soboto, 5. in 12. aprila ob 9.30.

zglede, kako so se sedanje besede glasile nekoč v času, ki ni še pustil pisanih oblik. Zato ukrajinski jezik lahko nasledujemo tisočletje nazaj. Glavno pri vsakem jeziku je, da ostane konstrukcija jezika ista — ta pomeni dušo jezika, njega stalnost, besedni zaklad se lahko spreminja. V koncu je preciziral sukses predavanja: v besedah se jezik lahko spreminja, vedno sprejema nove besede, tudi iz tujih jezikov, toda struktura jezika mora ostati ista. Ta predstavlja bistvo slednjega jezika. V debati se je nato poudarila misel, da je staroruske literatura ukrajinskega jezika, ter je pravzaprav velikoruski jezik dialekt ukrajinskega jezika, ker je nastal pozneje... in še več drugih problemov. Prof. dr. Rudnicki je žel veliko odobravanje, tudi od strani Slovencev, zlasti za to, ker pri svojih leksikografskih delih vedno vpoštevata tudi slovenski jezik kot samostojen slovanski jezik, v taki meri, kot doslej še noben slavist. Od Slovencev so se poleg slušateljev slovenskega oddelka fakultete, udeležili tudi profesorja dr. Tine Debeljak in dr. Marko Kremžar ter v imenu Narodnega odbora lic. Pavle Fajdiga.

Ob tej priložnosti opozarjamo, da je čas za vpisovanje za novo šolsko leto še ves mesec april.

RAZSTAVA SLIK

SLOVENSKA HIŠA

OTVORITEV: 26. aprila ob 19.45

Buenos Aires

26. in 30. aprila

LEPO VABLJENI!

zmaga etos matere in Francke. To čutimo čisto določno. V dramo je Kantor etično obsojen! In to je važno za Cankarja in važno za režiserja, da to podčrta. Kantor ostane v obeh žene in hčerke — morilec! Danes po Hitlerjevem propadu iz Nadčloveka v Podčloveka še posebej občutimo to kot notranjo tragiko tudi Cankarjevega junaka. Za Izidorja Cankarja in za nas je to duhovno-etična drama.

Za Krefta je zgolj socialna drama, prva faza razvoja v prihodno komunistično borbo, kjer sta se sprijela kapitalizem in socializem, Kantor in Marks. Zmaga kapitalizem na koncu, kar je popolnoma v skladu z marksistično teorijo: kapitalizem mora nujno dozoreti, da se more razvijati socializem. To je nujnost zgodovine in Kantor je njeno orodje, vkljenek ekonomskega razvoja časa, ne pa kak etični problematik. V kolikor je motor Marksovega reformatorstva etika, je to samo znamenje še neke romantične začetne ogorčenosti, ne pa še proletarske revolucionarnosti. Vodi pa v njo. Tako bo komunistični režiser podčrtal v igri tiste prvine, ki govore za bodočo proletarski revolucijo. In ta bo vodila v diktaturo proletariata.

Kaj pa naša — Borštnikova — režija Kralja na Betajnovi na deskah Slovenskega gledališča? Naslanja se na razlago drame kot etične borbe v smi-

slu Izidorja Cankarja: kot trenje med zločinom in etosom, poudarjajoč kot bistveno važno razmerje v njegovi družini, ki ga obsoja. Dodaja pa še eno zelo pomembno, novo gledanje, kar mi je režiser Maks Borštnik v pogovoru izrecno poudaril: „Hočem počlovečiti Kantorja; pokazati slabost njegove moči, njegovo trpljenje v tej borbi za oblast, ki ga vodi skoraj v samomor. Njegovo pasivnost, ko ga drugi pehajo na oblast, ki je on kakor da noče... se je otepa... pa ji podleže... Je bolj žrtev kakor pa protagonist nadčloveka.“

Tako bo ta Kralj daleč od nietzschejskega kulta iz konca stoletja, pa tudi ne bo prehodna faza socialne revolucije, tudi ne zgolj idejno nasprotje dveh silnic: krščanskega etosa in poganske amoralnosti, močnejšega z njegovo pravico do zločina, temveč bo Kantor pokazan kot človek, slab v nadmoči, notranje razklan in človeško zlomljen v svojem kulminacijskem vzponu — v zmagoslavju.

Obeta se tako nova interpretacija te Cankarjeve najbolj „kmečke ljudske igre“, ki bo postavljena tudi v povsem novo scenično okolje s tremi prostori na sceni, kar mora gotovo vzbuditi zanimanje občinstva, brez ozira na to, da pomeni tudi našo odrsko poklonitev Cankarju k bližajoči se njegovi stoletnici.

Na belo nedeljo, 6. aprila 1975

NA SLOVENSKI DAN V SLOVENSKO VAS

OB 11.30 Dviganje zastav pred Hladnikovim domom.
 Ob 12.— Sv. maša v cerkvi Marije Kraljice sveta
 Pe maši skupno kosilo v Hladnikovem domu
 Ob 16.— Zanimiv kulturni program

PRIDIMO VSI! KDOR LE MORE, V NARODNI NOSI!
 GRADIMO SLOVENSKO PRIHODNOST!
 DA SE SPOZNAME IN POVEŽEMO MED SEBOJ!

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Miloš Stare
 Director: Tone Mizerit
 Redacción y Administración:
 Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
 T. F. 69-9503
 Argentina
 Uredniški odbor:
 Miloš Stare, Pavel Fajdiga,
 dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj
 in Tone Mizerit

FRANQUEO PAGADO
 Concesión N° 5775
 TARIFA REDUCIDA
 Concesión N° 382-
 Registro Nacional de la Propiedad
 Intelectual N° 1.233.341

Naročnina Svobodne Slovenije za l. 1975
 za Argentino \$ 240.— (24.000), pri pošiljanju po pošti \$ 250.— (25.000);
 ZDA in Kanada pri pošiljanju z avionsko pošto 18 USA dol.; za Evropo 21 USA dol. Evropa, ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 15 USA dol.
 Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires. T. E. 33-7213.

JAVNI NOTAR
FRANCISCO RAUL CASCANTE
 Escribano Público
 Cangallo 1642 Buenos Aires
 Pta. baja, oric. z
 T. E. 35-8827

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK
 špecialist za ortopedijo in travmatologijo
 Marcelo T. de Alvear 1241, pta. baja
 Capital Federal
 Tel. 41-4413
 Ordinira v torek in petek od 17 do 20.
 Zahtevati določitev ure na privatni telefon 628-4188.

OBVESTILA

NEDELJA, 6. aprila 1975:
 Slovenski dan v Slovenski vasi
 Izpred Slomškovega doma ob 11 uri odhod z skupnimi in privatnimi vozili v Slovensko vas na Slovenski dan.
 NEDELJA, 13. aprila 1975:
 V Slovenskem domu v San Martinu 14. obletnica blagoslovitve doma.
 NEDELJA, 20. aprila 1975:
 V Slovenskem domu v Carapachayu tombola.

CETRTEK, 24. aprila 1975:

V Slovenski hiši ob 17 predavanje Zveze slovenskih mater in žena pod naslovom „Leto žene in Slovenka“.

SOBOTA, 26. aprila 1975:

Otvoritev razstave slik akad. slikarja Ivana Bukovca v Slovenski hiši ob 20.

Slovenska radijska oddaja

bo od prve nedelje v aprilu (6. aprila) od 19,05 do 19,30 na radio Antartida

Knjiga dr. Hanželiča:

NAŠE ŽIVLJENJE

je primerna za študirajočo mladino in starše. Snov: Smisel življenja. Najvišji — Bog. Kristus središče. Marija. Cerkev. Družina. Delo. Velike malenkosti. Prosti čas. Spoved. Greh. Vest. Evharistija. Molitev. Nedeljski počitek. Veselje. Mladina. Fant — dekle. Slovenska skupnost. Cena broš. \$ 60.—, vezana \$ 90.— Slovenska dušnopastirska pisarna Raznašalci Oznanila

Slov. gledališče Buenos Aires

IVAN CANKAR:

Kralj na Betajnovi

drama v treh dejanjih

Predstave: sobota, 12. aprila ob 21
 sobota, 19. aprila ob 21
 sobota, 26. aprila ob 21
 nedelja, 27. aprila ob 21

Režija: Maks Borštnik
 Scena: Frido Beznik

Slovenski dom v San Martinu

PROSLAVA 14. OBLETNICE BLAGOSLOVITVE DOMA

v nedeljo, 13. aprila
 ob 11,30 sv. maša v domu
 ob 15,30 akademija
 nato družabna prireditve

KREDITNA ZADRUGA SLOGA z. z. o. z.

Bmé. Mitre 97 — Ramos Mejia — T. E. 658-6574

Sporočila: 1. Pregled slovenskega podjetništva v Argentini v Zborniku Svobodne Slovenije 1974/75 pripravlja g. Rudolf Smersu. Prosimo vse podjetnike, da stopijo z njim v stik po telefonu na 755-5316 od 14: do 18. ure, da se dogovore za opis njihovega podjetja.

2. V pripravi je nov, obsežnejši telefonski imenik Slovencev v Argentini. Prosimo, da svoje telefonske številke, kakor tudi vse spremembe dosedanjih številk sporočite g. R. Smersuju. Podjetniki bodo v tem imeniku imeli svoj del, razvrščeni po strokah.

V SLOGI JE MOČ!

NOVE PLOŠČE

SIMON RAJER

Tucumán 1561, 7. nadstr., št. 50
 T. E. 46-9440; od 9—12 in 15—19
 Ob sobotah zaprto.

Slovenski dom v Carapachayu

vabi na vsakoletno

TOMBOLO

ki bo v nedeljo, 20. aprila, ob 15.30 popoldne.
 Pripravljenih je že sedaj nad 50 lepih in vrednih tombolskih dobitkov in čez 100 činkvinov.
 Po sv. maši, ki bo ob 11.30, bo pripravljeno skupno družinsko kosilo.
 V nedeljo, dne 4. maja, pa bomo slovesno praznovali

15. obletnico ustanovitve doma

s celodnevno prireditvijo.

Na oba srečanja rojakov v Carapachayu že sedaj pozorjamo in lepo vabimo vse rojake.

RUTA 205 FTE. ESTACION
 TEL. 295-1197

AVDA. 25 de MAYO 136

ALMAFUERTE 3230
 a 1 cuadra Municipalidad

AVDA. PAVON/H. YRIGROYEN 8854/62
 TEL. 243-2291/3058 (Entre Boedo y Sáenz)

EZEIZA

C. SPEGAZZINI

SAN JUSTO

LOMAS DE ZAMORA

Opozorjamo, da imamo v Lomas de Zamora, v našem novem velikem lokalu, vedno na razpolago najfinejše pohoštvo.

Ludvik Puš

NA DOLGO POT

Midva nisva bila nobena turista in ni zatorej nič čudnega, da sva se že po drugem ovinku ustavila:

„Sediva tja-le na ograjo in se odpočijva. Potem bo spet bolje šlo“, je predlagala.

Nisem bil njenih misli zastran počivanja.

„Izkušnje vedo povedati, da nama počivanje ne bo pomagalo. Dokler se noge enakomerno gibljejo in ne prestopajo, so bolečine manjše kot bi bile po počivanju. Ko mirujejo, otrdijo in se potem še težje hodi. Kar nadaljujva! Bolje je tako.“

Vdala se je in sva naredila kaki dve vijugi. Med tem se je gosta tema začela rahlo redčiti in umikati medli svetlobi vzhajajoče lune, ki pa je bila še globoko onstran Karavank. Vendar se je moglo videti bolj na široko okrog sebe. Cesta je bila čisto polna begunskih ljudi, nemških vojaških vozil in pehote, potem se vse pretrgalo in je postala čisto prazna, a le za hip. Midva sva hodila počasi in so naju zategadelj prehiteli; tu in tam se je vsa kolona beguncev ustavila in umaknila vojaštvu, nato spet nadaljevala svojo križevno pot.

Molče sva se usedla na parobek ob cesti in sedela dolgo. Potem sva trudno vstala in nadaljevala grenko pot še težje kot poprej.

Kako se je pravzaprav vse skup razvijalo, da je naju moglo spraviti v tako stisko?

Vsi smo dobro vedeli, da bo od Tržiča do Sv. Ane na Ljubelju zaradi strmih klancev treba hoditi peš in smo s tem računali. Trdno smo pa pričakovali, da se bo od tam dalje, skozi predor in na oni strani po klancih navzdol vsem mogoče voziti. Prostora na Brodarjevem vozu je bilo dovolj. Nihče pa ni mogel predvidevati, kar se je zgodilo pred predorom, kjer sva v veliki stiski zapustila z vednostjo Brodarjevih njihov voz in se v spopadu med nemško vojaško enoto in četniki zmuznila v predor. Nama in še marsikomu drugemu se je tačas, v tistih okoliščinah, tako ravnanje zdelo najbolj, skoraj edino pametno. Dominantna zahteva tistih trenutkov je bila: naprej, naprej!

Zato sva šla v predor peš in sedaj peš nadaljujeva trnjevo hojo po krivuljah ljubeljskega prelaza na koroški strani.

Evo, vroče kafe

Kako sva prišla tisto noč v dolino, naj ostane nezapisano. Prišla sva! Še dostikrat sva počivala, zmeraj spet vstala in hodila naprej, naprej. Končno se je cesta vendarle zravnala, klancev je bilo konec, hoja po vodoravni cesti v dolini je bila manj utrudljiva. Tudi

(13)

majhno zmanjšanje velikega telesnega napora se občuti, za veliko zboljšanje; postaneš pogumnejši in podjetnejši, in to je velika blagodat. Kar junaksko sva jo rezala ob robu ceste in na počivanje skoraj pozabila, naenkrat zagledava na nekoliko nad cesto ležeči položni jasi majhen, skromen ogenj, okrog njega večje število bradatih mož. V polkrogu so ob ognju sedeli na tleh, nekateri so pekli na odprtem plamenu meso, drugi pa primikali k ognju posode s kavo, da je prijetno dišalo daleč naokrog. Ustavila sva se in ob natančnejšem pogledu na nenavadni prizor sem videl, da so možje v vojaških uniformah, po šajkačah na glavah sem spoznal v njih — četnike. O ti ljubi četniki, v najkočljivejših situacijah naletiš nanje in si jih vesel!

Na isti jasi, ne daleč od ognja, nekoliko oddaljen od ceste, je stal kmečki voz z velikim praznim košem za listje, kakor da bi ga bili tam pozabili. Moral je biti last nekega domačina iz bližnje kmetije. Koš na vozu je naju prijetno vabil, naj zlezeva vanj in se odpočijeva, morda tudi za kako minuto je bil vabljen zlasti zategadelj, ker je bil suh, dočim je bila zemlja napojena z močno roso, ki je v majskih dneh posebno mokra.

Kakor da bi bilo nama voz s košem poslošno nebo, sva se ga razveselila. Kljub čezmerni utrujenosti je bila žena hitrih misli:

„Kar brž zlezi v koš, Lučko! V kovčku bom poiskala toplo jopico, da se ne prehladiš, četnike bom prosila, da k njihovem ognju pristavim malo kave,

da se za prvo silo okrepeva in pogrejeva, potem se bom tudi sama ugnedzila pri tebi v košu.“

Ubogal sem, prislonil kolo od zadaj k vozu in v nekaj minutah sem zleknil utrujene noge po dnu koša, s hrbotom in glavo se pa naslonil na obod. Ona je vzela iz cajne ono konzervno škaflico, nalila vanjo močne kave, ki so jo z njo založile Feli in Anica, ter se podala proti ognju.

Ko so jo Srbi zagledali, da se jim bliža, so drug za drugim vstali in prišli k nji.

„Dobro jutro, gospodjo! Ali vam mremo s čim pomagati?“ je bilo slišati vprašanja iz več ust. Povedala jim je, da bi rada pri njihovem ognju zavrela skodelico kave.

„Samo izvolite, gospodjo!“ se je glasilo v zboru in v nekaj hipih je bil pripravljen prostor ob ognju. Nato je eden pristavil posodico ognju in se ni ganil, dokler ni kava zavrela. Vzdignil jo je od ognja in izročil:

„Evo vroče kafe, gospodjo!“ in se široko in prijazno nasmejalo.

Zasledoval sem iz koša prizor in poslušal njihovo bratsko pripravljenost pomagati, in mi je bilo lepo pri srcu.

Ko je jutranje sonce pogledalo izza hrba karavanskih gora, sva se od južnih bratov poslovila in se vključila v begunski veletok, ki je glasno hrumel na cesti pod parobkom; množil se je in rastel, čimbolj se je bližal mostu na Dravi. Med gružami ljudi je bilo videti skupine domobrancev, vedno pripravlje-

nih v potrebi pomagati, vedno glasno spodbujajočih svoje rojake: civilisti naprej, naprej! Ne se ustavljati, civilisti naprej! In se je neprestano gibalo in valovilo morje civilnih beguncev, njihovih voz, domobrantskih edinic, nemških kamionov, pa spet civilistov. Potopila sva se v to tekoče morje, kajti vsem je veljal klic: civilisti naprej! Domobranci so vedeli, zakaj priganjajo, ker so imeli na vse strani zveze in izvidnice in so zvedeli stvari, ki jih civilisti nismo mogli vedeti.

Počitek pri četniškem ognju je bil blagodejen, a na žalost njegove blagodejne dobrote niso dolgo trajale. Noge so po nekaj kilometrih hoje spet postale težke, boleče. Kdo je smel misliti na to! Civilisti, naprej! je bila parola. Kdor je bil kapljica v človeškem valu, je moral naprej, pa naj mu je bila hitrica premikanja pravna ali ne. Sedaj ni bilo več prehitavanja ali ustavljanja po svoji volji. Kadar se je val ustavil, si se ustavil z njim in resignirano čakal, da se spet premakne; kadar se je zagnal napol v tek, si tekkel z njim in ni bilo izbire.

Iz pogovora ljudi v bližini sem zvedel, da se bližamo Malemu Ljubelju, ki ima tudi klanec z veliko serpentino. Priznati moram, da ljubeljske ceste po Koroškem nisem poznal, nikoli ni naneslo, da bi se bil vozil po nji, kaj šele hodil. No, ni bilo treba dolgo ugibati, kako ta Mali Ljubelj s svojo serpentino izgleda. Kmalu smo jo zagledali in se prestrašili. Je dolga in strma.

(bo še)